

Af Erik Lohmann
Redaktør

GRÅ STÆR

stopper mig ikke!

Grå stær kunne ikke stoppe en af vore bedste kunstmalere, som tilmed behersker miniatureformatet, når det stikker ham

'Kom indenfor Walther Schal-demose', sagde øjenlægen. Det gav et gib i min gode ven Ole Rosschou, som også sad i venteværelset blandt grå stær patienter.

Ole er dybt begejstret for naivismen i malerkunst. Han har selv et stort maleri af Claus Castenskjold, hvor han i øvrigt selv og fru Annette med 2 Salukier er medtaget af kunstneren, og hvor fru Annette er den lykkelige ejer af 3 miniaturemalerier af Walther Schaldemose.

På baggrund af besøget på Øjenafdelingen, siger Ole: 'Hør her. Jeg tror, du kan få en god patienthistorie om Walther Schaldemose, som

er blevet opereret for grå stær. Tænk på, at han har malt miniaturemalerier i over 25 år, og nu er han så ramt af grå stær. Hvordan har han kunnet male med den, og hvordan har han kunnet fortsætte så længe? Ring til ham og få en aftale om et interview'.

Som sagt så gjort. Jeg fik en imødekommende telefonisk aftale. Et par dage senere mødte jeg op på hans bopæl på den del af Amager, som stadig er et ældre hyggeligt villakvarter. Vi satte os ind i hans arbejdsværelse, hvor han bød på kaffe, frisksnittede gulerødder og kiks. Han vidste jo, at vores samtale skulle føre til en artikel i VÆRN OM SYNET, som han ikke vidste en dyt om. På væggene var der tæt besat med malerier udført af ham selv, men også andre

naivister. Jeg kunne kun beundre hans værker og fortalte om de 3 miniaturer, som fru Annette var så lykkelig for, som en blød indgang til vor samtale.

'Tja, jeg har jo altid interesseret mig for kunst. Jeg kommer fra en familie, som bestemt ikke var boglig, og hvor min far ikke just var afholdsmænd. Jeg var ikke god i skolen og forlod den efter 7. klasse som 14-årig. Vi boede på Amager ved Vårmlandsgade, hvor der var et leben af folk og om sommeren cirkustelt på den nærliggende Kløvermarken. Jeg nød at være der og iagttage de mange typer og artister, der passerede revy. Også livet i kolonihaverne i Kløvermarken optog mig. De små huse i stærke kulører omkranset af havegærder i næsten alle farver, samtalerne over hegnerne mellem naboer, som var hjertelige og varme, tætheden mellem de små huse, som ofte ikke lod nogen i tvivl om de hede følelser, som udspandt sig i al deres frodighed, gav basis for glade motiver og erotiske udstrålinger, som har påvirket mit kunstneriske udtryk og motivvalg.

Jeg boede også tæt på Amager Strand, som dannede dybe indtryk af vand, himmel, natur og mennesker inspireret af sol, sommer og erotik. Det har fulgt mig som inspiration hele livet.

Jeg kom i lære som stempelgravør. Sluttede som gravørsvend med sølvmedalje. Tidligt begyndte jeg

som skulptør af figurer i træ. Derhenne i vindueskarmen ser du en figur i egetræ af kvinde med barn, som jeg lavede som 18-årig. Egetræ er et knaldhårdt materiale at forme i. Men moseeg er værre. Det er næsten helt sort og hårdt som jern. Jeg kom i arbejde som gravør på en virksomhed her på Amager, som fremstillede zinkforme, som jeg skulle gravere. Det var et forbandet materiale at arbejde i som gravør. Zinksplinterne – ofte glødende – sprang op i øjnene på os arbejdere og satte sig fast i hornhinden. Vi lærte at fjerne splinterne med stift sammenfoldet papir. Men 10 – 12 splinter

Walther
Schaldemose

havde brændt sig så fast, at vi måtte tage til øjenlægen. Vi fortsatte vort arbejde uden at kny. Beskyttelsesbriller af glas eller metaltråd var ikke noget, vi gjorde brug af dengang.

Senere kom jeg til Holme-gaard Glasværk i Fensmark ved Næstved. Det brød jeg mig ikke om. Det lå jo langt ude på landet. Jeg skulle gravere stålforme til brug for fremstilling af mælkeflasker. Men stålsplinterne var så små, at de trængte igennem tøjet. Så når det var fyraften, og jeg tog tøjet af, sad stålsplinterne i lag på den bare hud på brystet samt i hornhinden. Det gjorde bandsat ondt, og øjnene svulmede op, så vi ikke kunne sove om natten. Øjenlægen havde en stærk magnet, som fjernede alle 10 – 12 splinter i ét hug. Jeg skulle jo bruge pengene til at opretholde familien med kone og 2 børn. Der var ikke tid eller kræfter til kunsten, selv om den hele tiden var i mine tanker.

Jeg er født i 1932, men først i 1985 deltog jeg i en udstilling på Galleri Amager. Jeg tog derhen med kone og børn for at se, hvorledes udstillingen tog sig ud. Jeg undrede

mig over, at der var røde sedler under alle mine malerier. Men ved nærmere eftersyn læste jeg, at der stod 'solgt'. Alle var solgt. Sådan. Det gav mig mod til at fortsætte og i 1989, fik jeg min første særudstilling på Galleri Varmeværkstedet på Amager. Alle malerier blev solgt på 2 dage. Siden da har jeg levet af at sælge mine malerier. De er nu så efterspurgt, at de bliver solgt ligeså såre, jeg har færdiggjort dem. Når de er færdige, er de ude af mit sind. Men motivet gengiver jeg i mange variationer. Efterhånden begynder jeg at mangle nye motiver, som kan inspirere mig'.

'Jamen hør her: Du blev opereret for grå stær på begge øjne for et år siden. Der må da have været en periode, hvor du ikke kunne male på grund af nedsat tåget syn? Jeg mener, du udfører miniaturemalerier helt ned på størrelse med

en tændstikæske med et utal af detaljer. Det må jo kræve både gode briller og lup – du er jo ikke 80 år længere!

'Jeg bruger ikke lup. Selvfølgelig kunne jeg mærke, at synet blev gradvist mere tåget, så jeg måtte sætte flere watt i pærerne. Men det var jo derfor, jeg lod mig operere – for det tog for lang tid at male. Men det var meget værre, da jeg faldt ned ad trappen for et par år siden og brækkede højre skulder. Så måtte jeg male med venstre hånd'. 'Det kunne du da ikke?' 'Jo, men det tog længere tid. Derfor måtte jeg også ind imellem støtte højre arm for at få øget tempoet. Men det tog sin tid, før jeg fik helet højre skulder'. 'Vil det sige, at du godt kan male med venstre hånd?' 'Ja, men det tager for lang tid'.

Jeg trak mig tilbage med løfte om at sende manus til godkendelse samt at sende en fotograf til at tage portrætfotos.

På vej ud af stuerne i den hyggelige gamle Amager-villa tog han et miniaturemaleri i tændstikæskeformat, med messingramme fundet hos en marskandiser, og gav den til mig som en generøs gave.

Desuden lånte jeg bogen 'Kolonihavemaleren Walther Schaldemose og maleriet', 2009 med grafisk tilrettelæggelse af galleri Knud Grothe, Charlottenlund. Trykt i 1000 ex., hvoraf de første 250 var forsynet med et kunsttryk nummereret og signeret af Walther Schaldemose. Mit lånte eksemplar er nr. 250. Jeg

havde på forhånd fået stillet i udsigt, at jeg muligvis kunne få nr. 251 som en erkendtlighed, hvis jeg gjorde mig fortjent dertil ved det personlige møde. Desværre dukkede der en kvinde op, som havde efternavnet Schaldemose, men uden at være i familie. Hun fik bogen.

Jeg har arbejdet med grafik og tryk i mange år og har fået kendskab til, hvad professionel udformning på højeste niveau kræver. Cool-Gray A/S får det blå stempel herfra. Bogen er på 94 sider og umulig at opdrive. Det er en fryd at gennemse bogen med dens for-

nemme gengivelse af 75 malerier. Naivismen er ikke anset af kunstkere som en ligeværdig kunstnerisk udtryksform. Men den tæller altså Chagall, Henri Rousseau, Fernando Botero og i Danmark Jens Søndergaard, Storm P., Henry Heerup og Hans Scherfig. Flere kunne nævnes, men læren er nok, at en del kunstkere øjensynligt mangler humor og måske også sanselighed.

Det slående ved at gennemse de 75 malerier i bogen om Walther Schallemose er, at man uvægerligt sidder med et smil på læben. Billederne gengiver et Danmark præget af skønhed i sol, blå himmel, kolonihaver i al deres hygge og venskabelighed med Dannebrog på stang og strand med klit forsynet med familien Danmark i let beklædning eller uden. Lille-byerne med deres farvede huse og gærder, hvor hygge, kaffe, hunde, børn – og ikke mindst frodige kvinder med fyrrige mænd sørger for nye genera-

tioner, med chancen for at leve op til de samme erotiske højder.

Malerierne er typisk så detaljerede i deres gengivelse af huse, blomster, haver, enge og strand, at man vil forsværge, at de er udført af en kunstner uden lup fra han var 60 til i dag 85 år. Hverken grå stær på begge øjne eller en lamslået højre skulder har forhindret udfærdigelsen af kunstværker, som kalder på smil, glæden ved kvindelige former afsløret af vind, der løfter kjoler, sol, der frister til afklædthed og erotik i hus, have og strand med udsigt til den feminine frodighed, som giver en livsappetit, der fjerner enhver mørk sky. Naivisme på de høje nagler? Nostalgi til overmål? Jo vist.

Måtte Walther Schallemose fortsat sikre os mere smil, varme, naivisme, nostalgi og erotik! Så længe vi kan se hans kunst, ser vi fortrøstningsfuldt hverdagen i møde. ■